

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล ข้อค้นพบ และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องการประเมินผลของสินเชื่อ โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการส่วนท้องถิ่น ของธนาคารออมสิน สาขาบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าสินเชื่อ โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการส่วนท้องถิ่น มีการเปลี่ยนแปลงสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ของโครงการใน 3 ด้านได้แก่ 1.) เพื่อแก้ไขหนี้สินข้าราชการและลูกจ้าง ประจำได้ระดับหนึ่ง 2.) เพื่อ เสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการและลูกจ้าง ประจำ 3.) เพื่อส่งเสริม คุณภาพชีวิตข้าราชการและลูกจ้างประจำ โดยศึกษาข้อมูลลูกค้าธนาคารออมสินในพื้นที่อำเภอบาง คนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม ที่ร่วมโครงการจำนวน 20 ท่าน

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปผลการศึกษา อภิปรายผล การศึกษา นำเสนอข้อค้นพบ และมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่องการประเมินผลของสินเชื่อ โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการส่วน ท้องถิ่นในพื้นที่รับผิดชอบของธนาคารออมสิน สาขาบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นกลุ่ม ตัวอย่างจำนวน 20 ท่าน มีวิธีการเก็บรวบรวมได้ใช้เทคนิคในการสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบสัมภาษณ์

ผลการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ร้อยละ 75 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 45 มีอายุ ระหว่าง 40-49 ปี ร้อยละ 50 มีสถานภาพโสด ร้อยละ 40 มีรายได้ 10,000-20,001 บาท ร้อยละ 50 มี รายได้รวมทั้งครอบครัว 30,001มากขึ้นไป ร้อยละ 55 ตำแหน่งข้าราชการระดับ 4-6 และร้อยละ 60 ได้รับวงเงินอนุมัติ 600,001 บาท ขึ้นไป

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับภาระหนี้สิน ขวัญและกำลังใจ และคุณภาพชีวิต

ด้านภาระหนี้สิน พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์โครงการสินเชื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการส่วนท้องถิ่นจำนวน 20 ท่าน เข้าร่วมโครงการเพื่อต้องการแก้ไขปัญหาหนี้สิน โดยก่อนเข้าร่วมโครงการสินเชื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ร้อยละ 44.98 มีหนี้สินกับสหกรณ์ออมทรัพย์ หลังเข้าร่วมโครงการสินเชื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ร้อยละ 68.92 มีหนี้สินกับธนาคารออมสิน หนี้สินรวมในระดับ 500,001-1,000,000 บาท และ 1,500,001-2,000,000 บาท ลดลง ส่วนหนี้สินในระดับน้อยกว่า 500,000 บาท และ 1,000,001-1,500,000 บาท มีหนี้สินเท่าเดิม และหนี้สินในระดับ มากกว่า 2,000,000 บาท เพิ่มขึ้น หนี้สินส่วนใหญ่เกิดจากค่าใช้จ่ายส่วนตัว ร้อยละ 19.70 จำนวนเงินผ่อนชำระเจ้าหนี้้นอกจากธนาคารออมสินลดลง ส่งผลให้ผู้เข้าร่วมโครงการสินเชื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการส่วนท้องถิ่น มีรายได้คงเหลือเพิ่มขึ้น แต่ยังมีผู้เข้าร่วมโครงการสินเชื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งยังมีภาระหนี้สินนอกจากธนาคารออมสินอยู่อีก ได้แก่หนี้สินสหกรณ์ หนี้สินนอกระบบ หนี้สินอื่นๆ แสดงให้เห็นว่า วงเงินให้กู้ของธนาคาร ไม่สามารถชำระหนี้ทั้งหมดได้ สามารถแก้ไขปัญหาหนี้สินได้เพียงระดับหนึ่งเท่านั้น

ด้านขวัญและกำลังใจ จากการศึกษาด้านขวัญและกำลังใจของผู้เข้าร่วม โครงการสินเชื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการส่วนท้องถิ่น พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านขวัญและกำลังใจโดยรวมดีขึ้น โดยพิจารณา 3 ด้าน

ด้านพฤติกรรมการทำงาน มีการเปลี่ยนแปลงของผู้เข้าร่วมโครงการสินเชื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการส่วนท้องถิ่น ดีขึ้น มากที่สุดในเรื่อง มีความกังวลน้อยลง และมีความสุขในการทำงานเพิ่มขึ้น ร้อยละ 30

ด้านสภาพการทำงาน มีการเปลี่ยนแปลงของผู้เข้าร่วมโครงการสินเชื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการส่วนท้องถิ่น ดีขึ้น มากที่สุดในเรื่อง งานที่ได้รับมอบหมายทำได้ตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน ร้อยละ 30

ด้านประสิทธิภาพการทำงาน มีการเปลี่ยนแปลงของผู้เข้าร่วมโครงการสินเชื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการส่วนท้องถิ่น ดีขึ้น มากที่สุดในเรื่องประสิทธิภาพการทำงานดีขึ้น ความผิดพลาดน้อยลง ร้อยละ 45

ด้านคุณภาพชีวิต จากการศึกษาด้านคุณภาพชีวิตของผู้เข้าร่วมโครงการสินเชื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการส่วนท้องถิ่น พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านคุณภาพชีวิตโดยรวมดีขึ้น โดยพิจารณา 5 ด้าน

ด้านสุขภาพ มีการเปลี่ยนแปลงของผู้เข้าร่วมโครงการสินเชื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการส่วนท้องถิ่น ดีขึ้น มากที่สุดในเรื่อง สุขภาพจิตดีขึ้น จิตใจแจ่มใส ร้อยละ 25

ด้านการพัฒนาการทำงาน มีการเปลี่ยนแปลงของผู้เข้าร่วมโครงการสินเชื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการส่วนท้องถิ่น ดีขึ้น มากที่สุดในเรื่อง สามารถทำงานได้ดี พัฒนางานและคิดโครงการใหม่ๆ และงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จได้ดี ร้อยละ 20

ด้านชีวิตการทำงาน มีการเปลี่ยนแปลงของผู้เข้าร่วมโครงการสินเชื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการส่วนท้องถิ่น ดีขึ้น มากที่สุดในเรื่อง ทำงานได้ดีขึ้น ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ร้อยละ 35

ด้านรายได้และรายจ่าย มีการเปลี่ยนแปลงของผู้เข้าร่วมโครงการสินเชื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการส่วนท้องถิ่น ดีขึ้น มากที่สุดในเรื่อง มีรายได้คงเหลือเพิ่มขึ้น ร้อยละ 55

ด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัว มีการเปลี่ยนแปลงของผู้เข้าร่วมโครงการสินเชื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการส่วนท้องถิ่น ดีขึ้น มากที่สุดในเรื่อง ทำกิจกรรมกับครอบครัวเพิ่มขึ้น ร้อยละ 25

อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องการประเมินผลของสินเชื่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการส่วนท้องถิ่นในพื้นที่รับผิดชอบของธนาคารออมสิน สาขาบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ประชัช เปี่ยมสมบูรณ์ (2529) การประเมินผล หมายถึง กระบวนการที่มุ่งแสวงหาคำตอบสำหรับคำถามที่ว่า นโยบาย/แผนงาน/โครงการ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยวัตถุประสงค์ของโครงการสินเชื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการส่วนท้องถิ่นมี 3 ด้าน 1) เพื่อแก้ไขหนี้สินข้าราชการและลูกจ้าง ประจำได้ระดับหนึ่ง 2) เพื่อเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการและลูกจ้าง ประจำ 3) เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตข้าราชการและลูกจ้างประจำ จากการศึกษาพบว่า

การประเมินผลในเรื่องภาระหนี้ทั้งนอกระบบและในระบบ ผู้ให้สัมภาษณ์สามารถลดภาระหนี้ในส่วนที่มีดอกเบี้ยแพงทำให้เกิดสภาพคล่องในการใช้เงินเพิ่มขึ้น กล่าวคือ ก่อนเข้าร่วมโครงการและหลังเข้าร่วมโครงการสามารถแก้ไขปัญหาหนี้สินได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น แต่ไม่สามารถจะแก้ไขปัญหาหนี้สินได้ทั้งหมด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นิภา บ้านเรือน (2549) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตครูในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

ของธนาคารออมสินสาขาลำพูน จังหวัดลำพูน พบว่า หลังเข้าร่วมโครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตครู มีหนี้สินอยู่กับธนาคารออมสินเป็นส่วนใหญ่ มีรายได้เพิ่มขึ้นและมีหนี้สินโดยเฉลี่ยลดลงแต่ก็ยังมีสมาชิกบางส่วนที่ไม่ประสบความสำเร็จในการทำให้หนี้สินลดลง

การประเมินผลในเรื่องขวัญและกำลังใจ หลังจากเข้าร่วมโครงการผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีการเปลี่ยนแปลงด้านขวัญและกำลังใจดีขึ้นในทุกด้าน และมากที่สุดในด้านพฤติกรรมการทำงานในเรื่องมีความกังวลน้อยลง และมีความสุขในการทำงานมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นิภา บ้านเรือน(2549) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตครูในเขตพื้นที่รับผิดชอบของธนาคารออมสินสาขาลำพูน จังหวัดลำพูน พบว่าสมาชิกเครือข่ายพัฒนาชีวิตครูมีขวัญและกำลังใจดีขึ้นอยู่ในระดับมาก ในด้านการทำงานมีความรู้สึกมีความสุขในการทำงานมากขึ้น มีขวัญและกำลังใจในการทำงานมากขึ้น

การประเมินผลในเรื่องคุณภาพชีวิต ภายหลังจากเข้าร่วมโครงการผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีการเปลี่ยนแปลงด้านคุณภาพชีวิตดีขึ้นในทุกด้าน และมากที่สุดในด้านรายได้และรายจ่ายในเรื่องมีรายได้คงเหลือเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวารุณี ทองมาก (2547) ได้ศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตด้านอาชีพและรายได้หลักการกู้เงินโครงการธนาคารออมสิน: กรณีศึกษาสมาชิกโครงการธนาคารประชาชนธนาคารออมสิน สาขาอำเภอนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในส่วนของคุณภาพชีวิตด้านรายได้ในระดับมาก ด้านรายได้เพิ่มขึ้น ด้านรายได้เพียงพอกับรายจ่าย และด้านรายได้ที่แน่นอน

ข้อค้นพบ

1. หนี้สินรวมพบว่า ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการสินเชื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการส่วนท้องถิ่นมีความแตกต่างกัน กล่าวคือก่อนเข้าร่วมโครงการสินเชื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการส่วนท้องถิ่นมีหนี้สินรวม 20,460,190 บาท หลังเข้าร่วมโครงการสินเชื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการส่วนท้องถิ่น มีหนี้สินรวมลดลงเหลือ 20,180,000 บาท

2. หนี้สินแยกตามระดับเงินกู้พบว่า จำนวนผู้กู้ที่เป็นหนี้ในวงเงิน 500,001-1,000,000 บาท ลดลง ซึ่งตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการ แต่ยังมีผู้เข้าร่วมโครงการสินเชื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่มีหนี้สินเพิ่มขึ้นเป็นหนี้ในวงเงิน 1,500,001-2,000,000 บาท เพิ่มขึ้นเป็น มากกว่า 2,000,000 บาท เป็นการเปลี่ยนแปลงหนี้สินลดลงในส่วนของวงเงินต่ำ แต่กลับมีหนี้สินเพิ่มขึ้นส่วนของวงเงินสูง

3. หนี้สินนอกธนาคารออมสินที่สามารถลดลงได้จนเป็นศูนย์ คือ สินเชื่อบัตรเครดิต เนื่องจากมีอัตราดอกเบี้ยสูงกว่าหนี้สินประเภทอื่นๆ คือ 28% สำหรับหนี้สินประเภทอื่น ๆ ได้แก่ สินเชื่อจากสหกรณ์ และหนี้นอกระบบ ลดลงในระดับรองลงมา ส่วนสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์ ไม่มีการ

เปลี่ยนแปลง ทั้งนี้เนื่องจากมีอัตราดอกเบี้ยที่ไม่ได้แตกต่างกับโครงการมากนัก แสดงให้เห็นว่าผู้เข้าร่วมโครงการเลือกชำระหนี้ที่มีต้นทุนสูงที่สุดก่อนจากจำนวนวงเงินสินเชื่อที่ได้รับจำกัด

4. การเปลี่ยนแปลงด้านขวัญและกำลังใจ พบว่า หลังจากเข้าร่วมโครงการสินเชื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการส่วนท้องถิ่น ส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงด้านขวัญและกำลังใจที่ดีขึ้นในทุกด้าน โดยด้านที่มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุดเป็นด้านพฤติกรรมการทำงานในเรื่อง มีความกังวลน้อยลง และมีความสุขในการทำงานเพิ่มขึ้น น้อยสุดเป็นด้านสภาพการทำงาน ซึ่งผู้ไม่มีการเปลี่ยนแปลงด้านสภาพการทำงานให้ความคิดเห็นว่าผู้บริหารเป็นคนเดิม จึงไม่มีความกระตือรือร้นในการทำงาน

5. การเปลี่ยนแปลงด้านคุณภาพชีวิต พบว่า หลังเข้าร่วมโครงการสินเชื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการส่วนท้องถิ่น ส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงด้านคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในทุกด้าน โดยด้านที่มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุดเป็นด้านรายได้และรายจ่าย โดยมีรายได้คงเหลือเพิ่มขึ้นน้อยที่สุดในด้านความรู้การพัฒนาการทำงาน ผู้ที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงให้ความคิดเห็นว่าด้านความรู้การพัฒนาการทำงานในตำแหน่งหน้าที่เดิม ทำงานเป็นปกติ ผู้บริหารคนเดิม

6. การเปลี่ยนแปลงด้านคุณภาพชีวิตด้านรายได้คงเหลือที่เพิ่มขึ้น เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการสามารถไปสร้างหนี้สินนอกจากธนาคารออมสินได้ ถ้าผู้เข้าร่วมโครงการขาดวินัยทางการเงิน

7. ด้านภาระหนี้สินผู้เข้าร่วมโครงการสินเชื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการส่วนท้องถิ่น ไม่สามารถแก้ไขปัญหาหนี้สินได้อย่างเบ็ดเสร็จ สามารถแก้ไขปัญหาหนี้สินที่มีดอกเบี้ยสูงได้ ซึ่งเป็นเพียงการแก้ปัญหานี้สินได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น ส่วนด้านขวัญและกำลังใจ และ คุณภาพชีวิต มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในทุกด้าน

ข้อเสนอแนะ

1. เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงในส่วนหนี้สินวงเงินสูงเพิ่มขึ้น ดังนั้น ควรมีการจัดการโครงการส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมโครงการได้มีความรู้ในการจัดการด้านการเงินส่วนบุคคลเพื่อจะได้มีวางแผนการใช้เงิน และไม่ให้ก่อหนี้เพิ่มขึ้นอีก

2. หลังเข้าร่วมโครงการมีเปลี่ยนแปลงส่วนน้อยด้านคุณภาพชีวิต เรื่องการพัฒนาการทำงาน อาจเป็นเพราะการเป็นข้าราชการมีความมั่นคงในการทำงานอยู่แล้ว ดังนั้นอาจจะส่งเสริมให้มีอาชีพเสริม เพื่อให้การใช้เวลาในการทำงานดีขึ้น หรือส่งเสริมด้านความรู้มากขึ้น เช่น การศึกษาต่อ อาจทำให้การทำงานเปลี่ยนแปลงได้ดีขึ้น

3. เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ดำเนินการเพียงพื้นที่บางคนที่เท่านั้น จึงควรมีการศึกษาโครงการสินเชื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการส่วนท้องถิ่น กับธนาคารออมสินในเขตพื้นที่อื่นๆ เพื่อจะได้ทราบว่าโครงการประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ และสามารถนำมาพิจารณาภาพรวมของโครงการฯ ทั้งประเทศในการดำเนินการโครงการอื่น ๆ ต่อไปได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับความต้องการเกี่ยวกับการกู้เงิน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาจัดการเกี่ยวกับการกู้เงินเพื่อให้เหมาะสมกับผู้ที่ใช้บริการในครั้งต่อไป